

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 grudnia 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Jarząbek

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 16 grudnia 2022 r.

w Warszawie

sprawy K. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

przy udziale B. O.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania K. L.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 29 czerwca 2020 r. znak (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VII U 1054/20

UZASADNIENIE

K. L. w dniu 23 lipca 2020r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 29 czerwca 2020r. nr (...) wnosząc o jej zmianę i orzeczenie, iż odwołująca podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zatrudnienia u płatnika składek B. O. od dnia 16 marca 2020r. oraz zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska odwołująca wskazała, że nieuprawnionym jest twierdzenie organu rentowego, że umowa o pracę z dnia 16 marca 2020r. pomiędzy odwołującą, a płatnikiem składek została zawarta dla pozorów i jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, gdyż odwołująca pracę faktycznie wykonywała. W odwołaniu podniesiono, że ubezpieczona została zatrudniona przez (...) s.c. najpierw na 1/8 etatu na podstawie umowy o pracę z dnia 5 lutego 2020r. następnie umową z następnego dnia 6 lutego 2020r. zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy. Zdaniem odwołującej w dniu zatrudnienia u płatnika tj. 5 lutego 2020r. nie wiedziała ona, że jest w ciąży. Pierwszą wizytę u ginekologa z potwierdzeniem ciąży odbyła w dniu 12 lutego 2020r.

W dalszej części uzasadnienia odwołująca podniosła, że w dniu 15 marca 2020r. z uwagi na ogłoszenie stanu zagrożenia epidemiologicznego lokal, w którym wcześniej świadczyła pracę został zamknięty i od dnia 16 marca 2020r. przeniesiono ją do pracy do innego lokalu płatnika, znajdującego się przy ul. (...) w W.. Zawarto przy tym nową umowę, tym razem nie z (...) s.c. B. O., a z B. O. prowadzącym jednoosobową działalność gospodarczą w takim samym

wymiarze czasu pracy i z tym samym wynagrodzeniem. Odwołująca wskazała, że nie ma wiedzy, dlaczego rozwiązano z nią poprzednią umowę o pracę i zawarto nową z innym podmiotem.

Odwołująca podkreślała, że umowa z dnia 16 marca 2020r. była umową u tego samego pracodawcy w tym samym wymiarze czasu pracy, z tym samym wynagrodzeniem i zakresem obowiązków, a tylko z innym miejscem świadczenia pracy, jako kontynuacja poprzedniej umowy. Stwierdziła także, że na podstawie powyższej umowy o pracę świadczyła pracę tylko jeden dzień tj. 16 marca 2020r. W dniu 15 marca 2020r. odwołująca miała wizytę u ginekologa i dowiedziała się, że nie może, będąc w ciąży, pracować przy wydawaniu żywności ze względu na zagrożenie epidemiologiczne i w związku z tym otrzymała zwolnienie lekarskie (odwołanie, k. 3-18 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. i zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że ubezpieczona została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych przez płatnika składek od 16 marca 2020 r. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Od 17 marca 2020r., a więc w krótkim czasie od zgłoszenia do ubezpieczeń, stała się niezdolna do pracy. W celu ustalenia prawidłowości zgłoszenia odwołującej do ubezpieczeń społecznych oraz podstaw wymiaru składek na te ubezpieczenia organ rentowy wszczął postępowanie wyjaśniające. Na podstawie zebranego w jego toku materiału dowodowego organ uznał, że stron nie łączył stosunek pracy. Zdaniem organu nie zostały przedstawione dowody świadczenia pracy przez odwołującą na rzecz wskazanego płatnika składek. Organ podkreślił, że odwołująca od dnia 5 lutego 2020 r. była zatrudniona u płatnika składek (...) S.C. na podstawie umowy o pracę w wymiarze czasu pracy wynoszącym 1/8 etatu z podstawą wymiaru składek w kwocie 325,00 zł miesięcznie, natomiast od 16 marca 2020 r. została zatrudniona w pełnym wy czasie pracy z wynagrodzeniem miesięcznym 2.600,00 zł. Zdaniem organu rentowego ze względu na ciężę zatrudnienie w kilkakrotnie większym wymiarze pracy niż dotychczas nie wydaje się logiczne. Ponadto, płatnik składek w toku postępowania nie wyjaśnił, czy została zatrudniona nowa osoba w miejsce odwołującej się. Z zeznań świadków wynika, że przed zatrudnieniem K. L. oraz obecnie jej obowiązki wykonują te same osoby. Zeznania świadków są sprzeczne, a świadkowie zatrudnieni przez płatnika przy ul. (...) nie potwierdzili, aby odwołująca wykonywała w tym miejscu pracę na rzecz zainteresowanego. Dokument zgłoszeniowy do ubezpieczeń (...) wpłynął do Zakładu w dniu powstania niezdolności do pracy odwołującej. Ponadto wskazano, że płatnik posiada zaległości z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia.

W oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe organ rentowy ustalił, że umowa zawarta pomiędzy stronami miała charakter pozorny. Ich zamiarem było wyłącznie stworzenie pozorów wykonywania pracy w celu uzyskania korzyści w postaci objęcia ubezpieczeniami społecznymi odwołującej, co skutkowałoby wypłatą przez organ rentowy świadczeń wynikających z tego ubezpieczenia. Zatem czynność prawna w postaci zawartej między ubezpieczoną a płatnikiem umowy, jako naruszająca zasady współzycia społecznego, polegająca na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu jest nieważna. Wobec powyższego organ wniósł o oddalenie odwołania od decyzji z dnia 29 czerwca 2020r. (odpowiedź na odwołanie, k. 20-25 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

B. O. od dnia 19 lutego 2016r. prowadzi działalność gospodarczą. Stałym miejscem wykonywania działalności gospodarczej jest lokal przy ul. (...) w W., którego właścicielem jest B. O.. Dodatkowym miejscem jej wykonywania lokal był wynajmowany przy ul. (...) w W.. Przedmiotem jednoosobowej działalności B. O. jest prowadzenie restauracji i placówek gastronomicznych. Ponadto, B. O. był współnikiem spółki cywilnej (...) s.c.. Drugim współnikiem był P. O.. Spółka mieściła się przy ul. (...) w W., jednak została rozwiązana w 2021 roku (wydruk z CEiDG w aktach rentowych, oświadczenie B. O. z 13.05.2020r. w aktach rentowych, zeznania B. O. k. 91 -93 a.s.).

K. L. urodzona (...) jest z zawodu kucharką. Przed zawarciem umowy z płatnikiem składek była zatrudniona w sklepie (...) od maja 2019r., następnie wykonywała prace dorywcze, w tym także prace w lokalach gastronomicznych, takich jak restauracje (...), (...), (...). Przed podjęciem pracy u B. O., odwołująca nie знаła płatnika składek. Informacje o ofercie pracy u płatnika odwołująca się znalazła na portalu internetowym (...). Rekrutacja miała przebiegać za pomocą formularza na tym portalu oraz telefonicznie i przez bezpośredni kontakt stron (faktura za odświeżenie ogłoszenia na portalu olx – akta rentowe, oświadczenie K. L. w toku postępowania przed organem rentowym, zeznania K. L., k. 88-90 a.s., zeznania B. O. k. 91 -93 a.s.).

W dniu 5 lutego 2020 r. B. O. w imieniu (...) s.c. zawarł z K. L. umowę o pracę od dnia 5 lutego 2020 r. na stanowisku kucharki w wymiarze czasu pracy 1/8 etatu z miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości 325 zł brutto. Następnego dnia tj. 6 lutego 2020r. pomiędzy stronami została zawarta kolejna umowa o pracę na tym samym stanowisku w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem 2.600 zł brutto, gdzie jako termin rozpoczęcia pracy również wskazano 5 lutego 2020r. W dniu 15 marca 2020 r. strony rozwiązały umowę o pracę za porozumieniem stron. W dniu 13 marca 2020r. K. L. podpisała kolejną umowę z B. O., tym razem nie jako (...) s.c. lecz jako prowadzącym jednoosobową działalność gospodarczą również na stanowisku kucharki za wynagrodzeniem 2.600 zł. Na podstawie tej umowy, zawartej na czas nieokreślony, miała świadczyć pracę od 16 marca 2020r. Odwołująca się miała zastępować B. O., który miał też nadzorować jej pracę (umowa o pracę z 5 lutego 2020 r.k. 17 a.s., umowa o pracę z 6 lutego 2020 r k. 18 a.s., świadectwo pracy k. 13 a.s. umowa o pracę z 16 marca 2020r. w aktach rentowych, zeznania K. L., k. 88-90 a.s. zeznania B. O. k. 91 -93 a.s.).

K. L. posiadała zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do podjęcia pracy na stanowisku kucharki z dnia 1 lutego 2020r. Otrzymała także szkolenie z dziedziny BHP zorganizowane przez (...) s.c. (orzeczenie lekarskie nr (...) z 1 lutego 2020r. i zaświadczenie z 1 lutego 2020r. nienumerowane karty akt rentowych).

W dniu 12 lutego 2020 r. K. L. dowiedziała się, że jest w ciąży. Jednakże, nadal była zatrudniona na podstawie umowy o pracę zawartej z (...) s.c. do dnia 15 marca 2020r. Następnie z uwagi na wystąpienie ograniczeń związanych z sytuacją epidemiologiczną, w dniu 16 marca 2020r. lokal, w którym do dnia 15 marca 2020r. pracowała ubezpieczona na podstawie umowy z (...) s.c. został zamknięty. W dniu 15 marca 2020r. B. O. miał zwolnić pracujących tam pracowników, a K. L. przenieść do pracy w drugim lokalu przy ul. (...). Ubezpieczona miała wykonywać pracę w nowym miejscu i na podstawie nowej umowy o pracę zawartej nie ze spółką (...) s.c. a z B. O. prowadzącym jednoosobową działalność gospodarczą na czas nieokreślony od dnia 16 marca 2020 r. Faktycznie ubezpieczona mogła wykonywać pracę tylko przez jeden dzień tj. 16 marca 2020r. Następnie z uwagi na zwolnienie lekarskie z dnia 17 marca 2020r. została uznana za niezdolną do pracy z powodu ciąży i od dnia 17 marca 2020 r. aż do końca ciąży przebywała na zwolnieniu lekarskim (karta ciąży k. 10-12 a.s., dokumentacja medyczna k. 85 a.s., opinia lekarska k. 101-102 a.s., zaświadczenie lekarskie w aktach rentowych, zeznania K. L., k. 88-90 a.s. zeznania B. O. k. 91 -93 a.s.).

Do obowiązków odwołującej się na stanowisku kucharki miało należeć wykonywanie takich czynności jak: przyrządzenie burgerów, wydawaniem ich klientom, obsługa klientów, sprzątanie stanowiska pracy (oświadczenie K. L. w toku postępowania przed organem rentowym- akta rentowe, zeznania E. W. k. 65-66 a.s.).

Płatnik składek nie zatrudnił nikogo na zastępstwo na czas nieobecności ubezpieczonej w pracy (oświadczenie B. O. k. 95 a.s.).

Wynagrodzenie za miesiące luty i marzec 2020r. zostało wypłacone K. L. w formie gotówki i potwierdzone jej podpisem na liście płac (oświadczenie K. L. w toku postępowania przed organem rentowym, listy płac w aktach rentowych).

B. O. zgłosił do ubezpieczeń społecznych K. L. z tytułu zatrudnienia jej na podstawie umowy o pracę z dnia 16 marca 2020r. Zgłoszenie to wpłynęło do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w dniu wystąpienia niezdolności do pracy u ubezpieczonej. Płatnik składek posiada zaległości z tytułu nieopłaconych należnych składek na ubezpieczenia (decyzja ZUS z 29 czerwca 2020r. w aktach rentowych).

W dniu 7 maja 2020 roku organ rentowy zawiadomił B. (...) o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie ustalenia prawidłowości zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i podstaw wymiaru składek na te ubezpieczenia. W trakcie postępowania wyjaśniającego organ wezwał świadków celem złożenia przez nich wyjaśnień w sprawie i zebrał odpowiednie dokumenty (zawiadomienie o wszczęciu postępowania w aktach rentowych).

W dniu 29 czerwca 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał decyzję nr (...) w której, na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 6 ust. 1 pkt. 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 58 § 2 k.c. i 83 § 1 k.c. stwierdził, że K. L. jako pracownik u płatnika składek B. O. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 16 marca 2020 r. (decyzja ZUS z 29 czerwca 2020r. w aktach rentowych).

Wskazany stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy. Zdaniem Sądu dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia, są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły również zeznania świadków: E. W., I. P. oraz wyjaśnienia złożone przed organem rentowym przez: A. W., M. B., J. S. oraz J. T., a także częściowo zeznania odwołującej i zainteresowanego.

Wyjaśnienia złożone przed organem rentowym przez: A. W., M. B., J. S. oraz J. T. Sąd ocenił jako wiarygodne i przydatne dla dokonania ustaleń faktycznych związanych z profilem działalności płatnika składek, zajmowanych przez nich stanowisk, wykonywaną przez nich pracą, a przede wszystkim znajomością odwołującej się i świadczoną przez K. L. pracą. Nie było podstaw do podważania wiarygodności oświadczeń tych osób, wobec czego Sąd oparł na nich ustalenia faktyczne, co zostanie dokładniej opisane w rozważaniach.

Sąd miał także na uwadze, że odwołująca i zainteresowany na okoliczność wykonywanej przez ubezpieczoną pracy nie przedstawili żadnych miarodajnych dowodów, poza niewieloma, na których nie sposób się oprzeć. Dowody w postaci zeznań E. W. i I. P., które nie mają potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym, nie stanowią wiarygodnej podstawy do uznania ich za dowód wykonywania przez K. L. umowy o pracę.

Oceniając zeznania odwołującej K. L., Sąd uwzględnił cały zgromadzony materiał dowodowy, ocenę tego materiału oraz całokształt okoliczności sprawy, o których szerzej będzie mowa. Wynikiem przeprowadzonej oceny było uwzględnienie zeznań K. L. i B. O. jako wiarygodnych jedynie w części opisującej ogółem działalność płatnika składek, a także okres przebywania przez ubezpieczoną na zwolnieniach lekarskich i okoliczność braku posiadania przez odwołującą się zatrudnienia na umowę o pracę przed dniem 5 lutego 2020r., konieczność zamknięcia lokalu przy ulicy (...). W pozostałej zaś części, szczególnie odnośnie pracy realizowanej przez ubezpieczoną zgodnie z zawartą w dniu 16 marca 2020 r. umową o pracę na czas nieokreślony na stanowisku kucharki, Sąd zeznaniom odwołującej i zainteresowanego nie dał wiary. Poza tym, wskazana ocena zeznań stron wynika z całokształtu okoliczności sprawy, a także innych dowodów, które Sąd zgromadził, co będzie przedmiotem dalszej analizy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie K. L., jako niezasadne, podlegało oddaleniu.

Sporne w rozpatrywanej sprawie było to, czy K. L. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek B. O. od 16 marca 2020 r. Aby tę kwestię rozstrzygnąć należało dokonać szczegółowej wykładni przepisów ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2021r., poz. 423), zwanej dalej ustawą systemową. Art. 6 ust. 1 pkt 1 tej ustawy stanowi, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. W myśl art. 13 pkt 1 ustawy następuje to od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania. O tym jednak, czy dany stosunek prawny łączący dwa podmioty może być uznany za stosunek pracy, rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Stosownie do treści definicji zawartej w art. 2 k.p. pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Użyty w powyższym przepisie zwrot „zatrudniona” oznacza istnienie między pracownikiem a pracodawcą szczególnej więzi prawnej o charakterze zobowiązaniowym, tj. stosunku pracy. Istotą tegoż stosunku jest – w świetle art. 22 § 1 k.p. – uzewnętrznienie woli umawiających się stron, z których jedna deklaruje chęć wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, natomiast druga – stworzenia stanowiska pracy i zapewnienia świadczenia pracy za wynagrodzeniem. Przy tym celem i zamiarem stron umowy o pracę winna być każdorazowo faktyczna realizacja treści stosunku pracy. Oba te elementy wyznaczają: ze strony pracodawcy – realna potrzeba ekonomiczna i umiejętności pracownika, zaś ze strony pracownika – ekwiwalentność wynagrodzenia uzyskanego za pracę.

Przesłankę nawiązania stosunku ubezpieczenia oraz wynikające z tego stosunku prawo do świadczeń stanowi jednak nie samo zawarcie umowy o pracę, lecz faktyczne zatrudnienie. Jak wynika bowiem z utrwalonego orzecznictwa, wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy, a nie samo zawarcie umowy uprawnia do świadczeń przewidzianych przepisami (m.in. do świadczeń chorobowych, świadczeń emerytalno-rentowych). Z tego wynika, że dokument w postaci umowy nie jest niepodważalnym dowodem na to, że osoby podpisujące go, jako strony, faktycznie złożyły niewadliwe oświadczenie woli o treści zapisanej w tym dokumencie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010r., I UK 43/10).

Na podstawie art. 86 ust. 2 ustawy systemowej Zakład Ubezpieczeń Społecznych w ramach przeprowadzanych kontroli może między innymi ustalać zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego oraz oceniać prawidłowość i rzetelność obliczania, potrącania i opłacania składek oraz innych składek i wpłat, do których pobierania jest obowiązany. Może więc badać fakt zawarcia umowy o pracę oraz jej ważność, celem stwierdzenia objęcia pracownika ubezpieczeniami społecznymi (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2005r., III UK 200/04, LEX nr 155677) i na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 powołanej ustawy wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących zgłaszania do ubezpieczeń społecznych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdzając w zaskarżonej decyzji, że K. L. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu, powołał się na cel zatrudnienia i dążenie do uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Wskazał przy tym, że umowa o pracę łącząca strony jest nieważna na podstawie art. 58 § 2 k.c. ze względu na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego i na podstawie art. 83 k.c. wskazał na jej pozorność. Sąd rozważając, czy nie doszło do nieważności umowy o pracę, analizował stan faktyczny sprawy w odniesieniu do przesłanek, jakie wskazał organ rentowy, ale także przy uwzględnieniu treści art. 58 § 1 k.c. Powołanym przez organ rentowy przepisem art. 83 § 1 k.c. stanowi, że nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Pozorność umowy wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych przy jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Czynność prawna może być sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, przez które rozumie się na ogół obowiązujące w stosunkach między ludźmi reguły postępowania, które za podstawę mają uzasadnienie ocenne, a nie prawne. Odwołują się one do powszechnie uznawanych w całym społeczeństwie lub w danej grupie społecznej wartości i ocen właściwego, przyzwoitego, rzetelnego, lojalnego czy uczciwego zachowania. Zasady te obejmują nie tylko reguły moralne, lecz także obyczajowe (por. np. Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 240 i n.; M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2008, s. 327).

Z uwagi na argumenty organu rentowego sformułowane w zaskarżonej decyzji, ale uwzględniając również okoliczność, że Sąd tymi zarzutami nie jest związany, zostało przeprowadzone postępowanie dowodowe ustalające rzeczywistą wolę stron w odniesieniu do istotnych elementów stosunku pracy, a także została dokonana ocena prawna, czy umowa o pracę z dnia 16 marca 2020 r. nie była nieważna z uwagi na pozorność, obejście prawa bądź sprzeczność z zasadami współżycia społecznego.

W wyniku dokonanych ustaleń i przeprowadzonej oceny Sąd doszedł do wniosku, że pomimo zachowania formalnego wymogu w postaci m.in. sporządzenia umowy o pracę i dokonania zgłoszenia do ubezpieczeń - w rzeczywistości nie

doszło do faktycznego nawiązania stosunku pracy pomiędzy K. L. a B. O.. Umowa o pracę została oceniona przez Sąd jako pozorna.

Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa rozróżnia się dwie podstawowe postacie pozorności:

1) pozorność czystą, zwaną też bezwzględną lub absolutną, kiedy to strony, dokonując czynności prawnej, nie mają zamiaru wywołania żadnych skutków prawnych. W ich sferze prawnej nic się nie zmienia, a jedynym celem ich zachowania jest stworzenie u innych przeświadczenia, że czynność prawna, w takiej postaci jak ujawniona, została w rzeczywistości dokonana. Jak to wyjaśnia SN w wyroku z dnia 23 czerwca 1986r. (I CR 45/86, LEX nr 8766): „Czynność prawna pozorna, wyrażająca oświadczenie woli pozorne, nie ukrywająca innej czynności prawnej, nie wywołuje między stronami skutków prawnych, gdyż jest nieważna w świetle art. 83 § 1 k.c. Pozorność jest zatem wadą oświadczenia woli polegającą na niezgodności między aktem woli a jej przejawem na zewnątrz, przy czym strony zgodne są co do tego, aby wspomniane oświadczenie nie wywołało skutków prawnych. Oświadczenie woli stron nie może wtedy wywoływać skutków prawnych odpowiadających jego treści, ponieważ same strony tego nie chcą” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2007r., I CSK 70/07, LEX nr 287785; tak również wyrok SN z dnia 26 lipca 2012r., I UK 27/12, LEX nr 1218584);

2) pozorność kwalifikowaną, względną, zwana też relatywną, kiedy strony zawierają czynność prawną pozorną tzw. symulowaną dla ukrycia innej, rzeczywistej przez te strony zamierzonej i dokonanej (czynność ukryta tzw. dysymulowana). Rzeczywistym zamiarem stron jest wywołanie innych skutków prawnych niż wynikałoby to z treści ujawnionych oświadczeń. Jest to najczęściej występujący w praktyce przypadek pozorności. Strony posługują się czynnością prawną ujawnioną dla ukrycia swoich rzeczywistych zamiarów. „Strony udają więc, że dokonują jakiejś czynności prawnej, a pozorność ma miejsce wtedy, gdy pod pozorowaną czynnością prawną nic się nie kryje, jak i wtedy, gdy czynność pozorna ma na celu ukrycie innej rzeczywistej i zamierzonej czynności prawnej” (wyrok SN z dnia 12 lipca 2002r., V KKN 1547/00, LEX nr 56054). Rozwiązaniem z punktu widzenia ważności złożonych oświadczeń w wyżej wymienionej sytuacji zajmuje się art. 83 § 1 k.c. zdanie drugie.

Zdaniem Sądu sytuacja, jaka zaistniała w rozważanym przypadku powinna być kwalifikowana jako drugi ze wskazywanych przypadków pozorności. Wprawdzie ani ubezpieczona, ani płatnik składek na taką okoliczność wprost nie wskazywali, a wręcz przeczyli, by doszło do pozorności umowy o pracę, ale przeważnie nie mamy do czynienia z sytuacją, w której umawiające się strony, w postępowaniu, które same lub jedna z nich zainicjowały, potwierdzą, że złożyły pozorne oświadczenia. Najczęściej więc pozorność umowy o pracę można stwierdzić w oparciu o całokształt okoliczności sprawy i tak też było w analizowanym przypadku. Jednak w pierwszej kolejności należy podkreślić, że z racji tego, że zgromadzony materiał dowodowy potwierdził, że K. L. wykonywała pewne czynności na rzecz płatnika składek w dniu 16 marca 2020r., zatem nie było podstaw, aby sporną umowę o pracę ocenić jako pozorną w pierwszej z wyżej omówionych form, jakie wyróżnia orzecznictwo. Do takiego wniosku Sąd doszedł uwzględniając jako wiarygodne zeznania świadków, a w części również i zeznania stron, z których wynika, że ubezpieczona była w lokalu płatnika składek w dniu 16 marca 2020r., gdzie wykonywała pewne czynności.

Okoliczność realizacji przez ubezpieczoną czynności związanych z działalnością płatnika – choć wyklucza ustalenie bezwzględnej pozorności umowy o pracę, takiej więc, kiedy pod czynnością symulowaną nic się nie kryje – nie daje podstaw do zakwestionowania stanowiska Zakładu, zaprezentowanego w zaskarżonej decyzji. Jak już zostało wcześniej wskazane, pozorne zawarcie umowy o pracę przejawia się w tym, że praca w ogóle nie jest wykonywana, bądź też jest wykonywana na innej podstawie, niż umowa o pracę (w szczególności, na podstawie umowy cywilnoprawnej), albo też "pracownik" podejmuje wyłącznie czynności pozorowane. Ocena, czy praca jest wykonywana na podstawie łączącego strony stosunku pracy, czy też umowa o pracę została zawarta dla pozoru, zależy przy tym od okoliczności konkretnej sprawy, dotyczących celu, do jakiego zmierzały strony oraz zachowania elementów konstrukcyjnych stosunku pracy, w tym w szczególności cechy podporządkowania pracownika w procesie świadczenia pracy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 5 grudnia 2019r., III AUa 82/19). W rozpatrywanym przypadku Sąd, ocenił że K. L., nawet wykonując czynności w lokalu płatnika składek przez jeden dzień, pozorowała wykonywanie pracy jako pracownik na

podstawie umowy o pracę z dnia 16 marca 2020 r., mając świadomość zagrożenia z uwagi na stan epidemiczny oraz stan jej zdrowia ze względu na ciężę.

Na powyższe wskazuje przede wszystkim analiza zeznań świadków oraz wyjaśnień złożonych przed organem rentowym, a także dokumentów, a w szczególności umów o pracę zawartych ze (...) s.c., jak również z B. O.. Odwołująca się i zainteresowany nie przedstawili w wystarczającym stopniu powodów zawarcia pierwszej umowy w wymiarze czasu pracy 1/8 etatu i konieczności zmiany jej już następnego dnia na umowę na cały etat, a także zawarcia kolejnej umowy jedynie ponad 2 tygodnie później z innym podmiotem. W zeznaniach odwołująca i zainteresowany wskazali, że potrzeba taka wynikała z uwagi na zamknięcie lokalu wynajmowanego przez płatnika składek przy ul. (...) wobec rozpoczęcia się stanu zagrożenia epidemicznego i konieczność przeniesienia pracownika – K. L.. Sąd nie dał wiary ich zeznaniom w zakresie, że umowa z 16 marca 2020r. miała być kontynuacją wcześniejszej umowy z innym podmiotem, zwłaszcza, że inni pracownicy, w tym również ci zatrudnieni od dłuższego czasu, sprawdzenia i zasłużeni dla pracodawcy, zostali zwolnieni.

Ponadto, analizując zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, Sąd doszedł do wniosku, że K. L. miała świadczyć pracę na podstawie umowy z dnia 16 marca 2020r. tylko przez jeden dzień z uwagi na otrzymanie następnego dnia zwolnienia, które było kontynuowane do końca ciąży. Wobec powyższego należy odnieść się do rzekomego wykonywania pracy przez odwołującą w tym dniu tj. 16 marca 2020r. W toku postępowania przed organem rentowym i przed Sądem odwołująca i zainteresowany w tym zakresie starali się wykazać realizację zadań przez ubezpieczoną. Poza podpisaniem grafiku i zeznaniami E. W. i I. P., które jedynie potwierdzają obecność w lokalu K. L. w danym dniu, nie zostały przedstawione inne dowody wskazujące na wykonywanie pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, Sąd nie dał więc wiary temu, by faktycznie tak było. Do takiego wniosku skłania również ocena oświadczeń złożonych przez innych pracowników B. O.. Dwóch z pracowników zatrudnionych w spornym czasie u płatnika składek (...) s.c. lub u B. O. tj. J. T. oraz J. S., wskazali, że nie znają K. L. i nie mają wiedzy na temat wykonywanej przez nią pracy. Kolejny pracownik M. B. również wskazał, że nie spotkał nigdy odwołującej się, jednak ma wiedzę, że pracowała ona jeden dzień u płatnika składek. Większość z tych osób nie spotkała nigdy odwołującej się i nie widziała, jak wykonuje ona pracę. A. W. jedynie ogólnie potwierdziła, że podczas pracy na rzecz spółki (...) s.c. poznała odwołującą się i widywała ją, gdyż miała ona pracować w tym samym miejscu, jednak w innych godzinach niż ten świadek. Wobec czego nie wskazała, że z nią nie pracowała jednocześnie. Zeznania tego świadka odnośnie pracy wykonywanej przez ubezpieczoną dotyczyły okresu do 15 marca 2020r. Jedynymi świadkami, którzy potwierdzili, że ubezpieczona rzeczywiście miała wykonywać pracę z tytułu zawartej umowy z dnia 16 marca 2020r. są E. W. i matka odwołującej się I. P.. Pierwsza z nich podniosła, że jeden dzień tj. 16 marca 2020r. pracowała ona wraz z K. L. w lokalu przy ul. (...). Jednak wskazała także, że datę tą przypomniała jej odwołująca się przed składaniem zeznań. Świadek nie wiedziała, jaki był powód zatrudnienia K. L., a także krótkiego okresu świadczenia przez odwołującą się pracy. Nie można uznać również, aby zeznania matki odwołującej się potwierdzały wykonywanie przez K. L. pracy, skoro z samych tych zeznań wynika, że nie widziała ona wykonywania przez odwołującą się pracy, a jedynie odbierała ją z lokalu, gdzie miała ją rzekomo świadczyć.

Podkreślić trzeba, że z wyjaśnień osób pracujących na rzecz płatnika składek w lokalu przy ul. (...) wynika, że nie znali oni K. L., a z wyjaśnień A. W. nie wynika, aby była ona naocznym świadkiem prac odwołującej się. Oprócz tego żaden ze świadków nie znał zakresu zadań K. L., ani dokładnego okresu jej pracy na danym stanowisku. Powyższe oznacza, że zeznania i wyjaśnienia złożone przez świadków, nie są jednoznacznym, niepodważalnym i przesądzającym dowodem potwierdzającym wykonywanie przez K. L. pracy w oparciu o umowę o pracę na rzecz B. O.. Sąd na podstawie zeznań świadków nie mógł ustalić ani zakresu zadań ubezpieczonej, ani rodzaju pracy, którą wykonywała, ani godzin pracy, ani wreszcie podporządkowania pracodawcy. To zaś są elementy kluczowe dla ustalenia, czy potwierdzenia istnienia stosunku pracy.

Stwierdzenie istnienia stosunku pracy, który w zakresie ubezpieczeń społecznych, rodziłyby określone obowiązki, a dla K. L. tytuł do podlegania ubezpieczeniom, wymaga szerszych ustaleń w kontekście omówionych na wstępie regulacji z kodeksu pracy. W przedmiotowej sprawie, z powodów, o których była mowa, takich ustaleń nie można było dokonać na podstawie zeznań świadków, zatem mogły być one poczynione w zasadzie wyłącznie w oparciu o zeznania samej ubezpieczonej i zainteresowanego oraz dokumenty, które oni stworzyli. W tym miejscu należy podkreślić,

że odwołująca umowę o pracę podpisała dnia 13 marca 2020 r., a więc w momencie kiedy nie wiedziała jeszcze o zamknięciu lokalu na (...), co strony podawały jako powód konieczności zmiany jej miejsca pracy. Z tego tytułu zeznania zainteresowanego i odwołującej się wydają się niewiarygodne w zakresie potrzeby zawarcia nowej umowy o pracę.

Dowodami mającymi poświadczać rzeczywistą pracę ubezpieczonej w spornym okresie nie sposób uznać również podpisu na grafiku za dzień 16 marca 2020r., ani także podpisanej listy płac. Dokumenty te w świetle braku jakichkolwiek innych dowodów były niewystarczające, aby uznać, że K. L. zawarła w dniu 16 marca 2020r. umowę z płatnikiem składek w celu jej rzeczywistego wykonywania. Wątpliwości Sądu wzbudziły bowiem niejasności wynikające z zeznań świadków, zgłoszenia K. L. do ubezpieczeń w dzień powstania niezdolności do pracy, powody rozwiązania umów o pracę z 5.02.2020r. i 06.02.2020r., krótki okres świadczenia pracy przez ubezpieczoną, brak wykazania potrzeby pracodawcy do zatrudnienia pracownika w momencie wybuchu pandemii.

Sąd nie miał zatem podstaw, by ocenić jako wiarygodne twierdzenia ubezpieczonej i zainteresowanego zaprezentowane w zeznaniach, a dotyczące jej pracy tym bardziej, że z wyjaśnień pisemnych złożonych przed organem rentowych i zeznań świadków przed Sądem oraz dokumentów wynikały niejasności dotyczące potrzeby podpisania z ubezpieczoną umowy. W tej sytuacji, uwzględniając całokształt okoliczności sprawy, kwestii potrzeby zatrudnienia pracownika przez płatnika składek, zakresu obowiązków ubezpieczonej, czasu pracy czy jej podporządkowania nie potwierdza zgromadzony w sprawie materiał dowodowy.

Inną kwestią podlegającą badaniu, poza elementami istotnymi z punktu widzenia przepisów kodeksu pracy, było to, czy po stronie płatnika składek istniała realna potrzeba zatrudnienia pracownika. Istotnie pracodawca ma pełną swobodę w prowadzeniu działalności gospodarczej, w tym w zatrudnianiu pracowników. Jednak ocena racjonalności pracodawcy - potrzeby zatrudnienia konkretnej osoby, na konkretnym stanowisku i na określonych warunkach - ma wpływ na uznanie skuteczności zawartej umowy w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym takiej osoby. Przy ocenie pozorności umowy o pracę racjonalność zatrudnienia, potrzeba zatrudnienia pracownika są przesłankami istotnymi dla oceny ważności umowy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9 lipca 2019r., III AUa 451/18; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 2 lutego 2002r., II UKN 359/99, OSNAP 2002/13/447; z dnia 17 marca 1997r., II UKN 568/97, OSNAP 1999/5/18 oraz z dnia 4 lutego 2000r., II UKN 362/99, OSNAP 2001/13/449). W analizowanym przypadku zgromadzony materiał dowodowy nie daje podstaw do tego, aby ocenić, że B. O. mając świadomość wybuchu pandemii i ograniczeń z nią związanych faktycznie miał potrzebę zatrudnienia pracownika na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy. Zeznania i oświadczenie zainteresowanego potwierdzają bowiem, że taka potrzeba nie istniała, gdyż z uwagi na stan zagrożenia epidemicznego, 15 marca 2020 roku zdecydował się on wraz ze współnikiem na zaprzestanie działalności gastronomicznej w lokalu przy ul. (...), gdzie wcześniej miała pracować ubezpieczona. Ponadto Sąd miał na uwadze, że płatnik składek wskazał, że nie zatrudniał wcześniej nikogo na stanowisku odwołującej się, miała ona przejąć jego obowiązki, następnie nie zatrudnił nikogo na jej zastępstwo. Biorąc pod uwagę rozpoczynający się okres zagrożenia epidemicznego, konieczność ograniczenia działalności gastronomicznej nielogicznym wydaje się zatrudnianie pracownika pomimo wcześniejszego braku zatrudnionej osoby na tym stanowisku. Zainteresowany nie wykazał, dlaczego sam nie mógł w dalszym ciągu wykonywać obowiązków, które miał powierzyć K. L. oraz czy istniała realna potrzeba zatrudnienia kolejnego pracownika. Sąd ma na uwadze bowiem, że w spornym okresie działalność, jaką prowadził płatnik narażona była na zmniejszenie obrotów i straty, co przeczy potrzebie ekonomicznej zatrudnienia pracownika. Biorąc natomiast pod uwagę załączone przez zainteresowanego do akt sprawy dokumenty finansowe prowadzonej przez niego działalności tj. raporty miesięczne za poszczególne miesiące 2020 roku, można zauważyć, iż od lutego 2020r. do końca kwietnia 2020r. sprzedaż była na dużo niższym poziomie niż w pozostałych miesiącach. Okoliczność ta również potwierdza niewykazanie potrzeby ekonomicznej pracodawcy do zatrudnienia w tym okresie pracownika.

Zdaniem Sądu powyższe działania pracodawcy miały związek z ciężą ubezpieczonej i ich zgodnym zamiarem związanym nie tyle z rzeczywistym świadczeniem pracy w warunkach, jakie określa umowa o pracę z dnia 16 marca 2020r., co z pozorowaniem stosunku pracy w celu uzyskania przez K. L. świadczeń na wypadek choroby i macierzyństwa. Wskazuje na to całokształt okoliczności, które Sąd omówił, poczynając od rozbieżności w zeznaniach

świadków, braku dowodów potwierdzających wykonywanie przez ubezpieczoną obowiązków i czasu jej pracy, a kończąc na kwestiach przyczyn zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, ostatecznie ocenionej jako pozorna.

Podsumowując, Sąd ocenił, że przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało, by K. L. od 16 marca 2020 r. wykonywała czynności w ramach stosunku pracy na rzecz B. O.. Nie zostały wykazane tak istotne elementy stosunku łączącego strony jak potrzeba ekonomiczna pracodawcy zatrudnienia pracownika, rzeczywiste wykonywanie przez nią zadań, zakres jej obowiązków.

Zdaniem Sądu, w sytuacji gdyby nie podzielić stanowiska co do pozorności względnej, wszystkie omówione argumenty stanowią wystarczające podstawy do tego, by ocenić, że działania odwołującej się i zainteresowanego naruszały zasady współżycia społecznego. Sąd, dokonując takiej oceny, nie ma jednak na względzie tylko stanu, w jakim znajdowała się ubezpieczona i przyświecającej jej motywacji związanej z poszukiwaniem ochrony ubezpieczeniowej. Te elementy same w sobie nie są ani naganne, ani sprzeczne z prawem bądź z zasadami współżycia społecznego, ale w powiązaniu z całokształtem omówionych okoliczności, dają asumpt do tego, by podzielić stanowisko Zakładu, wykluczające K. L. z ubezpieczeń społecznych od dnia 16 marca 2020r. W orzecznictwie akcentuje się bowiem, że o ile samego celu w postaci chęci osiągnięcia świadczeń z ubezpieczenia społecznego orzecznictwo nie traktuje jako sprzecznego z ustawą, o tyle na akceptację nie może zasługiwać naganne i nieobojętne społecznie zachowanie oraz korzystanie ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, przy zawarciu umowy o pracę na krótki okres przed zajściem zdarzenia rodzącego uprawnienie do świadczenia. Taka umowa (niezależnie od jej pozorności) jest nieważna (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005r., sygn. akt II UK 43/05, Legalis).

Wobec powyższego, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie od decyzji z dnia 29 czerwca 2020r., jako bezzasadne, podlegało oddaleniu.